

Dva pakty.

(Pakt o Společnosti Národů a Pakt Kelloggův z r. 1928.)

I.

V oboru mezinárodních poměrů odehrává se po světové válce hluboký a složitý proces základního přetvoření, který v literatuře mezinárodního práva se normálně přehlíží¹⁾. V tomto ohledu stojí i soudobá pozitivní škola na téměř stanovisku neměnitelnosti a stability forem mezinárodního práva, na kterém stáli v XVII. a v XVIII. století představitelé doktriny přirozeno-právní. Mezitím však novější právní vývoj v oboru mezinárodních poměrů vyžaduje i vědeckého zpracování nové právní látky a uvedení vědecké soustavy v soulad s právní empirií. Pro staré mezinárodní právo bylo v normativním smyslu typické převládání norem, adresovaných bezprostředně státům a ukládajících těmto určitá konání neb opomenutí. Byla mu vlastně naprosto neznámá soustava hierarchie kompetencí a vzájemně si nadřizených a podrobených orgánů. Státy podrobovaly se bezprostředně normám práva a nebylo tu organizovaného sociálního substrátu, který by symbolisoval zásadu nadstátní správy v širším slova smyslu. Proto právě i považoval Ihering mezinárodní právo za „nemožnost“, poněvadž, podle Iheringa a jeho při-

¹⁾ Anzilotti: *Corso di diritto internazionale*, vol. I, 1923. — Erlich: *Pravo narodów*, 1927. — Fauchille: *Traité de droit international public*, I, 1923. — Fenwick: *International Law*, 1925. — Gemma: *Apunti di diritto internazionale*, 1922. — Hatschek: *Völkerrecht als System rechtlich bedeutsamer Staatsakte*, 1923. — Isay: *Völkerrecht*, 1924. — Korovin: *Meždunarodnoje pravo perehodnago vremeni*, 1925. — Liszt-Fleischmann: *Völkerrecht*, 1925. — Makowski: *Pravo międzynarodowe*, 1922. — Niemeyr: *Völkerrecht*, 1923. — Oppenheim-Kallab: *Mezinárodní právo*, 1924. — Strupp: *Grundzüge des positiven Völkerrechts*, 1922. — Strupp: *Eléments du droit international*, 1926. — Tomsa: *Mezinárodní právo č. I*, 1930. — v. Waldkirch: *Völkerrecht in seinen Grundzügen dargestellt*, 1926 a j.

vrženců, „norma vydává se a obrací se vždy a bezvýjimečně na orgány vládní moci, na funkcionáře a instituce, kterým je svěřeno její provedení. Norma, jež by byla řízena na soukromé osoby, nikoli však na orgány vládní moci, je čímsi nemožným“²⁾. Teorie Iheringova nemůže ovšem nevyvolatí vážných námitek. Se stanoviska této teorie, právní normou (x_1) je jen taková norma, jež vychází od speciálně k tomu zmocněných orgánů vládní moci. Ale tato norma může býti normou právní jen tehdy, existuje-li některá norma další (x_2), jež onomu orgánu propůjčuje příslušnou pravomoc. Mimo to, musí tu býti ještě norma třetí (x_3), která tento orgán zřizuje a upravuje jeho právní postavení v státní organisaci. Ale ani tím se řetěz normativních příkazů nekončí a je třeba řady norem dalších (x_4, x_5, x_6, x_7 a to), které by upravily státní panství a dodaly mu právního rázu. Odsud je patrné, že se tu nejen jedna neznámá veličina definuje pomocí druhé veličiny rovněž neznámé, nýbrž že právě to, co má býti definováno, je vlastně předpokladem pro ony právní skutečnosti původního rázu, kterými Ihering a jeho četní přívrženci operují. V právní empirii normy upravující jednání, či působnost subjektů práva mohou existovati i vedle norem zřizujících orgány a diferencujících tyto orgány podle jejich kompetence. Ve smyslu právně-politickém, s hlediska de lege ferenda, lze ovšem tuto soustavu norem, ignorujících nutnost stálé právní organisace, zavrhnouti jako neúčelnou, poněvadž právo potřebuje subordinace a existence nejen subjektů práv a povinností, nýbrž i orgánů, které v případě pochybnosti mohly tato práva a tyto povinnosti formulovati a přiznati té či oné straně. Než v mezinárodních poměrech panovala až do doby nejnovější zásada ryzí koordinace. Právní norma byla adreso-

²⁾ Ihering: Zweck im Recht. Kap. VIII, § 2. Srovn. však: „... Das Wesen des Völkerrechts gerade darin besteht, daß Rechtssetzung als Schaffen von Recht in bewußten Akt nur versprechensmäßig geschehen kann, als Selbstanweisung. Das Problem der Organisation der Welt, d. h. der rechtlichen Zusammenfassung von Gemeinwesen, die letzte Reichweiten befehlsmäßiger Rechtssetzung sind, kann völkerrechtlich oder staatsrechtlich gelöst werden; völkerrechtlich: dann ist für weiter — als — staatliche Organisation Rechtssetzung nur möglich als Versprechen oder Versprechensaustausch der einzelnen Gemeinwesen, oder staatsrechtlich: dann begeben sich jene Gemeinwesen ihres Charakters als letzter Reichweiten befehlsmäßiger Rechtssetzung.“ — Jahres: Völkerbundsmitgliedschaft und Reichsverfassung. 1926, 6.

vána státům, jako soukromým osobám, a její zachování záviselo výhradně na individuální vůli jednotlivých států, vědomých sice své příslušnosti k „mezinárodnímu společenstvu“, avšak formálně nespojených mezi sebou podřízením některé vyšší organizaci. „Mezinárodní společenstvo“ nezakládalo se na žádném právním aktu, jeho hranice neměly určitého rázu, takže jednotliví učenci mohli vésti naprosto neplodné spory o to, zda jsou členy tohoto společenstva takové státy, jako Siam, Afgansko, Persie anebo Čína ³⁾. Myšlenka „mezinárodního společenstva“ byla projevem právního substancionalismu, který chtěl konkretisovati existenci právní soustavy, jež nemá orgánů s právní kompetencí. V některých podřadných technických problémech administrativního rázu bylo sice přikročeno ke zřízení komisí anebo unií s těsně vymezenou pravomocí, ale ani v oboru pravo- tvoření, ani v oboru soudnictví, ani v otázce sankcí, jež měla v mezinárodním životě obzvláštní význam, nebylo žádných stálých orgánů s určitou kompetencí, takže zůstávalo stále široké pole pro volné uvážení jednotlivých států, které mohly — chtěly-li — zřídit si smluvní cestou pro likvidaci konkrétního sporu, vyšší instanci, ale mohly také uchýlit se i k prostředku, v právním ohledu nejméně dokonalém, totiž k svépomoci, k válce. Není divu, že tato soustava „autonomního práva“, podle výroku prof. Weyra ⁴⁾, anebo „ius controversum“, podle výroku Kantova, velice blízká byla naturalistické koncepci přirozeného stavu. Za existence jen právních norem, upravujících bezprostředně působnost států a za skoro naprostého nedostatku nadstátních mezinárodních orgánů s určitou, právem vymezenou kompetencí, stává se celý mezinárodní řád viklavým, a jednotlivé státy utvrzují se v přesvědčení, že mezinárodní právo má býti uznáváno jen potud, pokud není v rozporu se zásadou svézáchovy či s jejích právem na existenci. V tomto ohledu přívrženci neohegeliánského proudu v Německu (W. Kaufmann, Kohler) před světovou válkou jako by recipovali politickou koncepci Spinozovu, formulovanou tímto v XVII. stol. ⁵⁾, Spinoza učil, že přírodní zákon ukládá, aby každá bytost chránila svou existenci. Proto všechno,

³⁾ Z i m m e r m a n n: Historický vývoj mezinárodního práva v XIX. a XX. století. 1929. 109 a d.

⁴⁾ W e y r: Soudobý zápas o nové mezinárodní právo. 1919, 14.

⁵⁾ S p i n o z a: Tractatus politicus. 1677.

co se děje na obranu své existence, děje se na základě přirozeného práva. Ryby, na příklad, jsou stvořeny přírodou, aby plavaly a větší z nich, aby požívaly menší, a tudíž ryby na základě přirozeného práva vládnu ve vodě a velké požírají malé. — Podobného druhu názory v té či oné formě vyslovovaly se i ve vědě mezinárodního práva, a v nejlepším případě činily se pokusy překonatí tuto ryze naturalistickou koncepci učením jak o sebezavazování států jejich vlastní vůli, tak o podrobení států právu skrze projev obecné vůle, jež má mystickou sílu a může uměle vytvořití objektivní právo, stojící nad státy. Avšak nezávisle na způsobu odůvodnění, jedno bylo a zůstávalo všude nesporné. Empiricky panovala soustava bezprostřední vázanosti států normami mezinárodního práva a jen výjimečně docházelo ke zřízení orgánů mezinárodního, nadstátního rázu. V tomto smyslu zůstávala v oboru mezinárodních poměrů atributivní čili přivlastňující funkce práva stále ještě neorganisoanou. Existoval souhrn norem imperativního rázu, existovala právní iluze, jako by tu byla uzavřena právní soustava, nebylo tu však kompetentních instancí, jež by mohly rozhodovati v případě sporu o právo. V mezinárodněprávní soustavě nebylo k tomu povolanych stálých orgánů a v tomto ohledu spočívala normálně dynamika právu a libovůli sporných stran samých.

II.

Tendence tradičního mezinárodního práva došly výrazu i v Paktu Společnosti národů, který nese v sobě pečeť přechodné doby a kompromisu ⁶⁾. Osoby, které byly tvůrci Paktu na Pařížské mírové konferenci, byly zajisté velmi daleko od myšlenky uskutečnití právní revoluci v pravém smyslu tohoto slova. President Wilson projevil v tomto ohledu nejvíce radikalismu, ale i on choval k myšlence zřízení mezinárodních orgánů s přesně vymezenou kompetencí hlubokou nedůvěru. Zvláště zamítavě choval se Wilson k myšlence zřízení stálého Dvoru Mezinárodního soudu. Wilson obával se příliš přímočarých soudních rozsudků, dávaje přednost pružnější soustavě mezinárodního zpro-

⁶⁾ H u b e r: Die konstruktiven Grundlagen des Völkerbundsvertrages. Zeitschrift für Völkerrecht. XII, 1923, 2 ad. L a r n a u d e: La Société des Nations. 1920, 8. — R e d l s o b: La Théorie de la Société des Nations. 1926.

středkování. Proto ve svém původním návrhu Paktu Wilson se úzkostlivě vyhýbá jakékoliv zmínce o mezinárodním soudu a jediné energii jiných delegací, jakož i některých zástupců severoamerických, lze děkovati, že v konečném výsledku se přece podařilo vsunouti do Paktu zmínku o novém mezinárodním soudním orgánu. Avšak, i když došlo konečně v Haagu ke zřízení Stálého Dvora mezinárodní spravedlnosti, neměl ten ani v otázkách ryze právnických obligatorní kompetence, takže jeho kompetence spočívala výhradně na dobrovolném uznání od jednotlivých států⁷⁾.

Podobná tendence došla uplatnění i v jiných případech, zejména když šlo o vymezení kompetence nejvyšších orgánů Společnosti: Rady a Shromáždění⁸⁾. Zdá-li se na jedné straně, že Pakt přiznává těmto orgánům velmi rozsáhlou pravomoc, prakticky je jejich činnost ve značné míře ochromena zásadou jednotomyšlnosti a složitým procesem ratifikace jejich usnesení přes to, že v zásadě jsou i Rada i Shromáždění oprávněny přijímatí rozhodnutí, závazná pro členy Společnosti. A typickým v tomto ohledu je případ, kdy, na příklad Rada Společnosti vystupuje v úloze zprostředkovatele a smírce a kdy ani jednomyslné její usnesení samo o sobě nemá pro strany právní závaznosti, které nabývá teprve tehdy, když z některá zesporných stran se tomuto usnesení podrobí⁹⁾.

Celá organizace formálněprocesních cest k urovnání mezinárodních konfliktů má v Paktu vlastně nadmíru fragmentární a nezakončený ráz. Zásadně nevytváří Pakt kompetence mezinárodních orgánů, kterým by náleželo ex officio právo likvidovati na základě právních norem vzniklé mezi státy konflikty. I tu ukládá Pakt bezprostředně státům povinnost učiniti pokus pokojného urovnání sporů buďto obrácením se na rozhodčí soud anebo dovoláním se zprostředkování orgánů Společnosti ná-

7) S. R. Baker: Woodrow Wilson and World Settlement. 1922, vol. I. — Zimmermann: Očerki novago međunarodnago prava, 2. vydání, 1924. Srovn. Hudson: The Permanent Court of International Justice and the Question of American Participation, 1925.

8) Srovn. Schindler: Die Verbindlichkeit der Beschlüsse des Völkerbundes. 1927, 8 a d.

9) Srovn. však Schücking und Wehberg: Die Satzung des Völkerbundes. 1924, 596.

rodů¹⁰⁾. Při tom není tu ani předem stanovených příznaků, podle nichž by určité spory měly býti urovnávány zprostředkováním, jiné pak by patřily před rozhodčí soud¹¹⁾. I spory ryze právní mohou naléztí podle Paktu své rozřešení jak v zprostředkovacím referátu Rady Společnosti, tak i v rozhodčím výroku mezinárodního soudu. V praxi sice se tato velmi nejasná a neurčitá soustava neudržela a již kolem 30 států podepsáním zvláštního protokolu uznaly pro sebe za závaznou v právních sporech kompetenci Stálého dvoru mezinárodní spravedlnosti, ale tento vývoj byl v určitém smyslu v rozporu se základními zásadami Paktu a neodpovídal ani tendencím hlavního tvůrce Paktu presidenta Wilsona, jenž chtěl zachovati jeho zásadní pružnost¹²⁾.

Projevuje-li tedy Pakt o Společnosti národů i v oboru formálněprocesním mimořádnou zdržlivost, bere za východisko normu, adresovanou bezprostředně státům a ukládající povinnosti právě těmto, nikoli však mezinárodním orgánům, pak podobné tendence lze pozorovati i v oborech, týkajících se problémů sankcí a kolektivních exekucí¹³⁾. I zde obrací se Pakt především bezprostředně na státy, upravuje jejich jednání, a jen výjimečně mluví o kompetenci mezinárodního orgánu, jakým je Rada Společnosti národů. Již v úvodní části Paktu mluví se o tom, že státy musí „přijmouti jisté závazky, že nechopí se zbraně...“ V tomto smyslu je třeba podrobiti analýze případy, kdy tyto určité povinnosti vznikají, poněvadž v jiných případech zachovávají státy zásadně své právo použití násilí jakožto prostředku svépomoci. Jistým omezením *iuris belli ac pacis* je již čl. 12 Paktu, kde se zdůrazňuje povinnost států — členů Společnosti v případě vzniku mezi nimi sporu předložití ho buď rozhodčímu soudu anebo Radě Společnosti národů¹⁴⁾. Tím se formuluje všeobecný závazek neuchylovati se k válce bezprostředně po vypuknutí konfliktu. Avšak, i když tato povinnost existuje, konkrétně přece mohou někdy právní prostředky k likvidaci konfliktů i nevésti ke kladným výsledkům, takže v ně-

¹⁰⁾ Schücking und Wehberg: Op. cit., 510.

¹¹⁾ Schücking und Wehberg: Op. cit., 510—511

¹²⁾ Schücking und Wehberg: Op. cit., 524—525.

¹³⁾ Zimmermann: Záruka bezpečnosti v Paktu o Společnosti národů. *Zahraněční Politika*. 1926, 224 a d.

¹⁴⁾ Schücking und Wehberg: Op. cit., 505 a d.

kterých případech vzniká možnost i přípustného použití násilí. Pakt činí především pokus, zároveň se zásadním omezením války (uznáním prvenství prostředků procesních, v širším slova smyslu), stanoviti ještě určitou dobu jakéhosi přiročí pro válečné násilí, které připomíná středověkou soustavu církevní anebo královské karantény (*quarantaine*)¹⁵⁾. Tato lhůta je dosti dlouhou a dosahuje, podle čl. 12, tří měsíců¹⁶⁾. Konkrétně to znamená lhůtu ještě delší, poněvadž tato začíná plynouti teprve ode dne, kdy padl výrok rozhodčího soudu, resp. byl přijat Radou zprostředkovací referát¹⁷⁾. Skutečnost, že tu jsou postaveny vedle sebe dva akty, v mezinárodněprávním smyslu podstatně rozdílné, může vyvolávati vážné pochybnosti. Rozhodčí výrok má přece normálně bezpodmínečnou a konečnou platnost. Proto bude ozbrojená akce některé ze sporných stran proti straně druhé v každém případě (i podle čl. 13 Paktu) stejně nepřipustná jak v mezích této 3 měsíční lhůty, tak i po jejím uplynutí a příslušný stát bude rušitelem jak obecných norem mezinárodního práva, tak i speciálních ustanovení Paktu o Společnosti národů. V tomto případě tudíž nevytváří Pakt nic nového a zmínka o 3 měsíční lhůtě nemůže míti žádného zvláštního právního významu¹⁸⁾. I kdyby rozhodčí výrok — což bývá velice zřídka — neuspokojil žádnou ze sporných stran, bude podle všeobecných zásad mezinárodního práva i přes to platný a tudíž ozbrojené násilí bude i v tomto případě těžko ospravedlniti. Naproti tomu Pakt o Společnosti národů po uplynutí 3 měsíční lhůty uznává, jak se zdá, možnost dovolené války¹⁸⁾. — Zcela jinak staví se problém při zprostředkování Rady Společnosti. Zde vytváří se zcela nové formy povinného zprostředkování (v případě jednomyslného usnesení Rady a přijetí jejího referátu jednou ze sporných stran) a zde ovšem má tříměsíční přiročí pro válečné operace své hluboké odůvodnění. Zamítají-li obě strany zprostředkovací referát Rady, nenabývají tím hned volnosti jednání, nýbrž musí vyčkati, až uplyne ode dne přijetí Radou jejího referátu tříměsíční lhůta. Podobné postavení mají sporné strany i tehdy, nebyl-li referát

¹⁵⁾ Z i m m e r m a n n: Historický a právní význam problému bezpečnosti. *Zahraniční Politika*. 1925, 1423—1424.

¹⁶⁾ S c h ü c k i n g u n d W e h b e r g: *Op. cit.*, 512.

¹⁷⁾ S c h ü c k i n g u n d W e h b e r g: *Op. cit.*, 514—515.

¹⁸⁾ W e h b e r g: *Die Ächtung des Krieges*. 1930, 13.

přijat Radou jednomyslně: „V případě, že se Radě nezdaří, aby její referát byl přijat všemi členy mimo sporné strany, vyhrazují si členové Společnosti právo jednati tak, jak uznají za nutno k zachování práva a spravedlnosti (čl. 15. odst. 7.)¹⁹⁾. — Tím se docíljuje zákazu válek, jež by se vedly s porušením buď všeobecné zásady o povinnosti států vyčerpati dříve pokojné prostředky urovnání konfliktů, anebo tříměsíční lhůty po vynesení rozhodčím soudem rozsudku, anebo po jednomyslném schválení Radou referátu, přijatého jednou ze sporných stran, anebo konečně proti straně, která se výroku soudu podrobuje, resp. návrh Rady přijímá, v tomto případě i nezávisle na uplynutí 3 měsíční lhůty.

Poslední, a to velice důležitou, byla otázka přípustnosti války v případě, kdy se jedná o konflikt, který se dotýká vnitrostátní kompetence. Na zvláštní přání presidenta Wilsona byl pojat do článku 15 známý odstavec 8., podle něhož měla v tomto případě Rada prohlásiti sebe za nekompetentní²⁰⁾. Podobného druhu konflikt může býti za nynějších mezinárodních poměrů zcela běžným zjevem. Stačí připomenouti, jak vykládali američtí zástupci na mírové konferenci, jakož i američtí politikové vůbec, pojem vnitrostátní kompetence, přiznávajíce tuto vlastnost celé řadě právě nejdůležitějších právních problémů²¹⁾. Prohlásila-li by sebe Rada Společnosti v konkrétním případě za nekompetentní, znamenalo by to, že v tomto případě, stejně jako při nedostatku v Radě jednomyslnosti, sporne strany nabyly by volnosti jednání a směly by se chopiti zbraně? Přímé odpovědi na tuto otázku Pakt o Společnosti národů nedává, ale z porovnání s jeho úvodní částí, kde se mluví, že členské státy přejímají jen „jisté závazky“ neuchylovati se k válce, patrně vyplývá, že v tomto případě zachovávají státy volnost jednání²²⁾. Tato přípustnost válek bude

¹⁹⁾ Schücking und Wehberg: Op. cit., 598—599. — Marotte: Les limites actuelles de la compétence de la Société des Nations, 1926.

²⁰⁾ R. S. Baker: Woodrow Wilson and World Settlement, 1922, vol. I. — Schücking und Wehberg: Op. cit., 588—592.

²¹⁾ R. S. Baker: Op. cit. vol. I, srovn. vol. III, 174 a d.

²²⁾ „Podle článku 15 čl. v daném případě Rada Společnosti národů nečiní rozhodnutí a tudíž Rada ani Společnost národů neběte pod svou ochranu onen stát, jehož vnitřní kompetence došla svého uznání. Stát ten prostě ponecháván svému osudu.“ — Zimmermann: Rýnský Pakt, 1928, 56. — Srovn. Politis: Les accords de Locarno. Revue de droit international, 1928, VI, 3°, 721 a d.

míti za následek nemožnost kolektivního vystoupení na obranu oběti útoku, vzhledem k čemuž v konfliktech vážnějšího rázu budou státy sotva trvati na vyloučení kompetence Rady z toho důvodu, že spor má vnitrostátní povahu.

V konečném výsledku lze konstatovati, že Pakt o Společnosti národů připouští v řadě případů individuální války, jako druh svépomoci, a nikterak nevytváří vyčerpávající nadstátní organisaci s kompetencí dosti širokou, aby naprosto vyloučila z mezinárodních poměrů válku, jako svéráznou sankci, jako druh donucení ve službách práva a jako náhražku kolektivní exekuce.

Než hlavní tvůrce Paktu o Společnosti národů prezident Wilson byl si jasně vědom nutnosti, aby kromě individuální — dosti nebezpečné co do právních důsledků sankce byla vytvořena i sankce sociální či kolektivní, a to právě pro případy, kdy se válka uznávala paktem za nepřipustnou a kdy oběti útoku měla býti poskytnuta pomoc, jelikož šlo o kvalifikované případy vstoupení v platnost vzájemné záruky podle čl. 10. a sankcí podle čl. 12., 13. a 15. Paktu. Byl tedy tu vytknut zcela nový právní cíl v universálním všelidském měřítku, cíl, který dříve docházel výrazu v právních aktech, zakládajících spolky států, jako Švýcarská konfederace, Spojené státy Nizozemské, Severoamerická konfederace, anebo Německý spolek. Než organisace války, jako právní sankce a kolektivní exekuce, má v Paktu o Společnosti Národů své zvláštnosti. První odstavec čl. 16. nevyvolává, jak se zdá, žádných pochybností a vytýká ukládané členům Společnosti povinnosti.

Sáhne-li některý člen Společnosti ke zhraní nedbaje závazků, jež na se vzal podle článků 12. 13 nebo 15, má se ipso facto za to, jako by se dopustil činu válečného proti všem ostatním členům Společnosti. Tito členové se zavazují, že přeruší s ním ihned všechny vztahy obchodní a finanční, že zakáží všechny vztahy mezi svými příslušníky a příslušníky státu, jenž porušil smlouvu, a že zastaví všechny finanční, obchodní a osobní styky mezi příslušníky provinilého státu, ať členem Společnosti je nebo není.

Avšak druhý odstavec je formulován již méně jasně²³⁾.

²³⁾ „V tomto případě jest povinností Rady, aby doporučila jednotlivým vládám, o něž jde, stav vojska, silná

Zde se mluví o tom, že „Rada doporučí“, kterýžto výraz, podle jednomyslného názoru doktriny, znamená, že se tu nejedná o povinnosti států v pravém slova smyslu, nýbrž o jakémsi závazku mravním, který nemá dvoustranného rázu a nezakládá žádného nároku ani na straně Rady Společnosti Národů, ani na straně oběti útoku. I v tomto případě se zase s obdivuhodnou důsledností projevuje tendence, jež červenou nití táhne se přes celý Pakt, tendence nevytváření mimo obor otázek vnitřně-organisačního rázu povinné kompetence orgánů Společnosti vůči členským státům. Tím se vysvětluje i ta mimořádná opatrnost, s níž je formulován celý článek 16. A není bez zajímavosti, že v 1. odstavci tohoto článku utvrzuje se zase zásada bezprostřednosti v poměru mezi normami Paktu a jednotlivými státy. Porušení článků 12., 13. anebo 15. Paktu vyvolává přímou reakci se strany států — členů Společnosti, které musí samostatně a spontánně přikročit k provádění finančního a hospodářského bojkotu proti státu, porušivšímu mír a právo²⁴⁾. Znamená to, že při porušení citovaných článků platí soustava individuálního pouzování a individuálních represálií, které fakticky se mohou sice prováděti současně, ale mohou také se časově neshodovati a i co do své účinnosti se hluboce od sebe lišiti? V tomto ohledu nelze spouštěti se zřetele čl. 11. Paktu, který má nesmírně hluboký právní význam, poněvadž přiznává Radě Společnosti rozsáhlou pravomoc, ukládaje jí, aby učinila „opatření vhodná k tomu, aby se mír mezi národy účinně uchránil“. Na základě toho, než ještě spor mezi státy nabude rázu ozbrojeného konfliktu, je Rada povinna učiniti jistá opatření k zachování míru a v případě nezdaru má zjistiti, kdo je rušitelem Paktu, proti němuž musí členové Společnosti vystoupiti kolektivně donucovacími opatřeními. V tomto ohledu naznačený v 1. odstavci čl. 16. automatický postup bude

mořních a vzduchoplaveckých, jimž každý z členů Společnosti přispěje k branné moci určené k tomu, aby se zjednalo platnosti závazkům ze Společnosti plynoucím.“

²⁴⁾ Schücking und Wehberg: Op. cit. 621—622, 631—632. — Zimmermann: Záruka bezpečnosti v Paktu o Společnosti národů Zahraniční Politika. 1926, 288 a d. — Fauchille: Traité de droit international public, vol. I. 1923, 381—382.

v praxi nahrazen soustavou závazných pro členské státy usnesení Rady. Zde tudíž mezinárodní donucení nabývá po prvé kolektivně-organisovaného rázu, a přes opačná tvrzení některých právníků, účast na finančním a hospodářském bojkotu státu rušitele Paktu, pokud tu je příslušné usnesení Rady, má být uznána pro všechny členské státy za povinnost. Jinak je tomu však, pokud jde o vojenskou exekuci. Přes opačné stanovisko takových učenců, jako Blocischewski anebo baron Nolde, nelze přece mluvit, že by tu šlo o povinnost právního rázu. Obsah článku, jakož i jednotlivá slova nenechávají v tomto smyslu místa pro jakékoliv pochybnosti. Avšak, ač ve formálně-právním ohledu máme i tu co činit se zvláštním případem, kdy uskutečnění vojenských sankcí je podmíněno individuálním jejich schválením od jednotlivých států, praktický postup bude tu poněkud jiný a lze předpokládati, že precedenční cestou příliš složitá soustava Paktu bude opravena a pozměněna. Za prvé, v Radě jest nyní zastoupeno 5 velmocí stálými delegáty a 9 jiných států nestálými. Usnesení takového orgánu má značnou sílu, poněvadž zavazuje ony státy, jež vojenská opatření navrhuji. Mimo to nelze spouštět se zřetele, že v mezinárodních poměrech velkou úlohu hraje i zásada mravní solidarity, vědomí povinnosti poskytnouti pomoc oběti útoku. Přes veškeré své nedokonalosti, soustava mezinárodního donucení nabývá přece v Paktu o Společnosti Národů po prvé organisovaného rázu a po prvé, třeba i ve velmi nejasné formě, rýsuje se tu, či správněji naznačuje se kompetence vyšší, nadstátní instance (Rady Společnosti), která má rozhodovati o tom, zdali skutečně k porušení Paktu došlo a kdo je tímto rušitelem. V dynamice práva hraje problem sankcí — obzvláště v oboru mezinárodních poměrů — velice významnou roli. Pakt o Společnosti Národů omezuje individuální násilí, organisuje zároveň pokojné prostředky pro urovnání konfliktů, a činí ještě krok dále kupředu, když se pokouší vytvořiti soustavu kolektivní reakce a kolektivního donucení pro případ porušení práva.

III.

Na naprosto opačných u porovnání s Paktem o Společnosti Národů zásadách zakládá se pakt Kellogův, podepsaný v Paříži zástupci velmocí a států, zúčastnivších se locarnských ujednání,

27. srpna 1928²⁵⁾). Reakce Spojených států severoamerických proti Paktu o Společnosti Národů směřovala hlavně proti zásadě vzájemné záruky územní nedotknutelnosti a politické neodvislosti, formulované v článku 10. Paktu a proti organizaci kolektivních donucovacích opatření podle článku 16. Tento negativní poměr zakládal se na pohnutkách ryze politického a egoistického rázu. Podobného druhu závazky zdály se býti Spojeným státům nepřijatelnými, poněvadž, jak to výslovně uvedl senátor C. Lodge. Spojené státy samy žádných záruk pro sebe nepotřebují a tudíž s jejich stanoviska neodpovídal Pakt o Společnosti Národů zásadě „do ut des“. Spojené státy měly by jen samé povinnosti, kdežto práva a nároky by náležely jiným účastníkům Paktu²⁶⁾. Široké americké veřejnosti zůstalo cizí ono idealistické pojetí úlohy Severoamerické unie v životě lidstva, jež bylo typickým pro presidenta Wilsona, který chtěl hrati úlohu nikoli vládce a pána, nýbrž služebníka nadstátního ideálu²⁷⁾.

²⁵⁾ Balbareu: Le Pacte de Paris. 1929. — Borchard: v American Journal of International Law. 1929, 116 a d. — Cohn: Kellog-Vertrag und Völkerrecht. Zeitschrift für Völkerrecht. XV, 169 a d. — Colombos: The Paris Pact otherwise called the Kellog Pact. Transactions of the Grotius Society, vol. XIV, 87 a d. — Elbl: Americké záruky mezinárodního míru. Zahraniční Politika, leden, 1928. — Erich: Le caractère juridique du Pacte de Paris. Revue de droit international (Sottile). 1928, 232 a d. — Froger Doudemont: Qu'est ce que la guerre hors de loi? 1928. — F. Kellog: The War Prevention Policy of the United States. Foreign Affairs. 1928. — Kunz: Der Kellog-Pakt. 1929. — Laski: The Kellog-Plan and the European Powers. The New Republic. VI, 1928. — Le Gall: Le Pacte de Paris de 1928. 1929. — Miller: The Peace Pact of Paris. 1928. — De Montluc: Le Pacte Briand-Kellog. Revue de droit international (Sottile). 1928, 344 a d. — Morrison: The Outlawry of war. 1927. — Meyrs: Origin and Conclusion of the Paris Pact. 1929. — Shotwell: The Pact of Paris. 1928. — Shotwell: War as an instrument of national policy. 1928. — Strupp: Der Kellog-Pakt im Rahmen des Kriegsverhütungsrechts. 1928. — Šašek: Mezinárodní úmluva proti válce (Outlawry of war). 1929. — Wehberg: Die Ächtung des Krieges. 1930. — Wheeler-Bennett: Information of the renunciation of war. 1928. — Zimmermann: Americký projekt paktu proti válce. Zahraniční Politika, květen. 1928.

²⁶⁾ K. Lodge: Senate and the League of Nations. 1925. — Srovn. R. S. Baker: W. Wilson and World Settlement. I, 1922.

²⁷⁾ Wehberg: Die Ächtung des Krieges, 1930, 22 a d. — R. S. Baker: Op. cit., vol. I, 17. — Zimmermann: Očerki novago međunarodnago prava. 1924, 167.

Tyto politické tendence Spojených států, prodehnuté bezprostředním realismem, nebyly nikterak na překážku, aby státy nemohly považovati za nutné další upevnění mezinárodního právního řádu, rozvoj formálního práva a omezení svépomoci, t. j. války. Ale právní cesty měly býti, podle jejich názoru, tytéž, jako i před světovou válkou. Soustava právních norem musí zachovati svůj primitivní a bezprostřední ráz. Právní normy mají upravovati přímo jednání států a proto, na jedné straně, je nepřijatelné zřízení nadstátních orgánů s povinnou kompetencí, a na druhé straně, přírodě mezinárodních poměrů odporuje i jakákoliv organisace sankcí. Se stanoviska této americké teorie, v mezinárodních poměrech, na rozdíl od poměrů vnitrostátních, existuje předurčená právní harmonie a proto stačí vyhlásiti racionální právní normy, působením mravní moci, těmto normám vlastní, jakož i ideální sankce v podobě světového veřejného mínění, tyto normy budou zachovávány, a není žádného důvodu přecházeti k soustavě organisované subordinace, vytvářeti světový právní řád, který bude jakýmsi nadstátem (super-state či civitas maxima). Tyto americké názory jsou pravým opakem teorie Iheringovy a jeho následovníků, u nichž hypertroficky panoval princip dynamický, moment atributivní či přivlastňující. V amerických názorech právo zdá se ztráceti svůj dvoustranný ráz a právní normy, upravující jednání států, nechávají otevřenou otázku ochrany právního názoru, anebo práva při jeho porušení. Jedině se zřetelem k těmto zvláštním tendencím v nejnovějším vývoji americké mezinárodně-právní teorie lze správně oceniti i Kellogův pakt z r. 1928. Je zajímavo, že američtí autoři původního projektu paktu, zapovídajícího válku, jakožto dluh individuální svépomoci (Murray Buttler, Shotwell, Chamberlain) vycházeli ze zásady, že zákaz musí se vztahovati především na akty, jež mají povahu útoku a vpádu, a tudíž války agresivního, útočného rázu. Vedle toho měly býti speciálně vyhrazeny případy, kdy stát je nucen sáhnutí k prostředkům zákonné sebeobrany a nadto ještě i vystoupení Spojených států podmíněné jejich tradiční politikou na americké pevnině v duchu Monroeovy doktriny. Analogické stanovisko zaujala rovněž i francouzská vláda ve své notě z 26. března r. 1928 a zvláště v contre-projektu Paktu uveřejněném 20. dubna r. 1928. Zde velice podrobně a pečlivě uvádí se případy, kdy válka může býti uznána za přípustnou. Severo-

americkému státnímu tajemníku podařilo se nieméně prosaditi své stanovisko, takže v konečné redakci prohlašuje Pakt dvě zásady:

1. *Vysoké smluvní strany slavnostně prohlašují jménem svých národů, že odsuzují válku, jakožto způsob rozřešení mezinárodních konfliktů, a že se jí, jako prostředku národní politiky, ve svých vzájemných poměrech vzdávají.*

2. *Vysoké smluvní strany shodují se na tom, že úprava a řešení všech sporů a konfliktů, jež mezi nimi mohou vzniknouti, at jsou jakéhokoliv rázu a původu, musí se prováděti jen pokojnými prostředky.*

Obě tyto základní zásady mají v právním smyslu svéráznou formulaci. Státy „odsuzují“ válku a „vzdávají se“ jí, jako prostředku pro obranu svého práva. Státy „shodují se“ na tom, že jejich vzájemné spory mají býti likvidovány pokojnou cestou. Avšak, přes originelní způsob vyjádření, zůstává právní význam závazků pro 60 připojivších se k Paktu z r. 1928 států naprosto jasným. Individuální čili soukromá válka uznává se za zakázanou. Válka zůstává přípustnou buď ve formě sebeobrany, anebo ve formě kolektivní exekuce. Teoreticky projevuje se tu hluboký převrat, pokud se týče vědecké kvalifikace války, jež přestává býti normálním způsobem obrany svého práva cestou soukromého, individuálního násilí. Tento proces znamená socialisaci donucení, poněvadž reakce na porušení práva nemůže a nebude se více omezovati na sebeobranu oběti útoku. Podepsáním Kellogova paktu vzniká pro 60 států svérázná vzájemná záruka, jež sice nedošla tu jasné formulace, avšak nevyhnutelně plyne z účasti na právním aktu, který zapovídá soukromé násilí. Avšak tu právě je nejasnost, jež otevírá široké pole pro nedorozumění a konflikty. Zapověděti válku, jako soukromé násilí, znamená nejen uložiti státům povinnost zdržovati se používání zbraní, ale i reagovati na násilí, jež má povahu porušení Paktu. Toto násilí není otázkou soukromoprávního rázu, kde stačí pouhé opominutí určitých činů. Násilí — přímo anebo nepřímou — dotýká se hmotných i ideálních zájmů států, jež obětmi útoku třeba i nebyly. V tomto smyslu je Kellogův pakt proniknut jistým právním optimismem. Stačí formulovati právní normy, odpovídající i mravním požadavkům. Dále není nutnosti nic regulovati. Stačí, když bude

naznačeno východisko, a pak už právní dynamika se bude vyvíjeti v souhlase s právní logikou. Existence norem, které upravují jen jednání států, může dáti podnět k vývoji precedentů, jež dají odpověď na veškeré otázky zůstavší zatím nerozřešeny. Zbytečným proto zdá se býti i celý onen složitý stroj, jenž se dává do pohybu v případech individuálního násilí uvnitř státního právního řádu. Tato právní primitivita a víra v předurčenou právní harmonii nemohly však zameziti, aby v lůně Společnosti národů nevznikl problém uvedení v soulad dvou Paktů, jež sledují oba stejné cíle, jsouce však hluboko od sebe odlišnými co do své právní struktury.

IV.

V desátém zasedání Společnosti národů 24. září r. 1929 byla přijata resoluce, podle níž redakce Paktu o Společnosti Národů měla býti pozměněna tak, aby členům Společnosti bylo naprosto odňato právo vésti individuální války. Generální tajemník Společnosti měl především předložiti vládám členských států text navržených britskou delegací změn, načež měl býti jmenován Radou Společnosti jedenáctičlenný výbor právníků, aby vypracoval definitivní novou redakci podléhajících změně článků Paktu. Pokus britské delegace přiměti Shromáždění, aby se hned přikročilo k hlasování o navržených změnách končil se nezdarem v důsledku otevřené opozice některých států (hlavně skandinávských, částečně i Holandska) a skrytého zamítavého stanoviska takových velmocí, jako Německo a Itálie. Výše zmíněný výbor právníků byl zřízen Radou v lednu tohoto roku a sešel se v Ženevě. Jeho práce, jež netrvaly příliš dlouho (5. března byl již výbor se svou prací hotov) nezbudily pozornost široké veřejnosti, stejně jako i projednávání celé této otázky v X. a XI. zasedáních Společnosti národů. Zatím však s hlediska ryze právního byly tu naznačeny velmi vážné, ba i radikální změny Paktu o Společnosti Národů, jež se dají porovnat jen s Paktem vzájemné pomoci z r. 1923 anebo s Ženevským Protokolem z r. 1924.

Výbor právníků měl především před sebou úkol rozhodnouti, zda do Paktu o Společnosti Národů má býti pojat celý Kelloggův pakt v doslovném znění anebo má se Pakt o Společnosti Národů jen změnit tak, aby odpovídal novým právním

normám. formulovaným v aktu z r. 1928. Výbor uznal, že Pakt o Společnosti národů je organickým celkem a že je proto třeba jej znovu přepracovati, neomezuje se na pouhé mechanické sloučení ho s normami paktu Kellogova.

Především bylo třeba vyloučiti z úvodní části zmínku o tom, že členy Společnosti přejímají jen „jisté závazky neuchylovati se k válce“. Tato formule byla nahrazena všeobecným ustanovením, že členy Společnosti přejímají závazek neuchylovati se k válce²⁶⁾. V souvislosti s článkem 12. vznikla dále otázka, zda v Paktu má býti vysloven zákaz válek v absolutní formě, anebo stačí zdůrazniti nepřipustnost individuálních či soukromých válek a povinnost států urovnávati své spory pokojnými prostředky. Pakt Kellogův válku v absolutní formě nezapovídá, připouští je jak sebeobranu, tak i kolektivní exekuci a nebylo proto důvodů ve všeobecné formě zapovídati válku ani pro členy Společnosti národů. Ale Pakt o Společnosti národů za určitých podmínek připouštěl možnost i individuálních válek, a sice tehdy, kdy obě sporné strany odmítnou rozhodčí výrok, anebo zprostředkující návrh (referát) Rady. Pro tento případ byla v Paktu o Společnosti národů stanovena tříměsíční lhůta, po uplynutí, které nabývaly strany zase naprostou volnost jednání. Výbor právníků musel ovšem toto ustanovení čl. 12. Paktu změnit a v nové jeho redakci zmínka o jakékoliv karanténní lhůtě se více nevyskytuje, což znamená, že sporné strany jsou v každém případě povinny hledati pokojné vyřízení konfliktu ať již cestou diplomatického vyjednávání, anebo obrácením se na smířčí komise anebo dokonce i předložením

²⁶⁾ Srovnej:

Texte actuel.

Amendements proposés.

Préambule.

Preamble.

Considérant que pour développer la coopération entre les nations et pour leur garantir la paix et la sûreté, il impose d'accepter certaines obligations de ne pas recourir à la guerre.

Considérant que pour développer la coopération entre les nations et pour leur garantir la paix et la sûreté, il impose d'accepter l'obligation de ne pas recourir à la guerre.

Société des Nations. Journal Officiel, N 5. 1930, 361, srov. Ibid. 353 a d.

sporu znovu rozhodčímu soudu²⁹⁾. Na druhé straně, čl. 13. Paktu o Společnosti národů prohlašuje za nepřipustnou válku proti státu, který se výroku rozhodčího soudu podrobuje. V nové redakci nemluví se vůbec o válce, nýbrž se zdůrazňuje pozitivní povinnost sporných stran podrobiti se rozhodčímu výroku a s větší jasností formuluje se povinnost Rady zahrnouti opatření proti státu, který normy Paktu passivně ruší. Ve výboru právníků byl dokonce vysloven návrh, aby v tomto případě se Rada usnášela prostou většinou hlasů, avšak tento návrh, který měl velký zásadní význam, přijat nebyl³⁰⁾.

Největší pozornost věnoval však výbor článku 15. Zde bylo

²⁹⁾

Article 12, paragraphe 1.

Tous les Membres de la Société conviennent que, s'il s'élève entre eux un différend susceptible d'entraîner une rupture ils le soumettront soit à la procédure de l'arbitrage ou à un règlement judiciaire soit à l'examen du Comité. Ils conviennent encore qu'en aucun cas ils ne doivent recourir à la guerre avant l'expiration d'un délai de trois mois après la décision arbitrale ou judiciaire ou le rapport du Conseil.

Tous les Membres de la Société conviennent que, s'il s'élève entre eux un différend susceptible d'entraîner une rupture ils n'emploieront pour le résoudre que des moyens pacifiques.

Si le désaccord persiste, le différend sera soumis soit à la procédure d'arbitrage ou à un règlement judiciaire, soit à un examen du Conseil. Les Membres de la Société conviennent qu'en aucun cas ils ne recourront à la guerre pour la solution de leur différend.

Société des Nations. Journal Officiel, loc. cit., srovn. Ibid. 354—355.

³⁰⁾

Article 13, paragraphe 4

Les Membres de la Société s'engagent à exécuter de bonne foi les sentences et à ne pas recourir à la guerre contre tout Membre de la Société qui s'y conformera. Faute d'exécution de la sentence, le Conseil propose les mesures qui doivent en assurer l'effet.

Les Membres de la Société s'engagent à exécuter de bonne foi les sentences rendues et à n'entreprendre aucune action contre tout Membre de la Société qui s'y conformera. Faute d'exécution de la sentence le Conseil propose les mesures de

především třeba formulovati povinnost stran podrobiti se jednomyslnému usnesení (referátu) Rady, pokud toto bylo již jednou ze sporných stran přijato. Ale tu vzniká další otázka: a co, kdyby obě strany referát Rady odmítly. Podle staré redakce Paktu, otevírá se tu možnost války. V redakci nové (čl. 15., odst. 6.) praví se, že se strany zavazují podrobit se jednomyslnému referátu Rady, což znamená, že se tu naprosto zavírá možnost uchýliti se na obranu svého práva k válce. Ještě větší význam, jak teoretický, tak i praktický, měl případ, kdy jednomyslnosti v Radě dosaženo nebylo. Válka i v tomto případě má býti uznána za nepřipustnou, ale jak zaplniti vznikající tu mezeru a nalézti východisko ze slepé uličky, do níž se dostanou Rada i sporné strany, usilující o pokojné vyřízení konfliktu? Takovým východiskem, jak toho bylo ve výboru právníků naznačeno, mohlo by býti zřízení Radou ex officio rozhodčího soudu, jehož rozhodnutí by mělo konečnou platnost, anebo konsultace Stálého dvoru mezinárodní spravedlnosti, anebo nové projednání věci v Radě. Výbor uznal toto východisko za správné, nepovažoval však za možné formulovati předem vyčerpávajícím způsobem povinnou pro Radu cestu. Rada může zachovati určitou volnost jednání a může sama si zvoliti ten či onen způsob likvidace konfliktu. Nedosažení v Radě jednomyslnosti neznamena tedy, že by povinnosti Rady byly tím vyčerpány a že by nastala doba pro uplatnění libovůle stran. Naopak, podle nového řádu je Rada povinna na každý pád nalézti vhodný způsob urovnání konfliktu. Tím se vysvětluje i přijetí nového odstavce (odst. 7 bis) k článku 15., podle něhož Rada, na žádost stran anebo i ex officio, může prostou většinou hlasů usnésti se na vyžádání konsultace od Haagského Stálého dvoru mezinárodní spravedlnosti³¹⁾.

tous ordres qui doivent en assurer l'effet les voix des représentants des Parties n'étant pas comptées.

Société des Nations. Journal Officiel, N 5, 1930, 361 a 355—356.

³¹⁾

Si le rapport du Conseil est accepté à l'unanimité, le vote des représentants des Parties ne comp-

Si le rapport du Conseil est accepté à l'unanimité, le vote des représentants des Parties ne comp-

Posledním případem, kdy naskytovala se možnost individuální války, byly konflikty vztahující se k vnitrostátnímu právu. V tomto případě musela Rada uznati sebe za nekompetentní, čímž ovšem otázka urovnání samého konfliktu se nikterak neřešila. Výbor právníků musel však konstatovati, že formálně není mezi ustanoveními Kellogova paktu a 8. odstavcem článku 15. paktu o Společnosti národů žádných rozporů. Proto ani nenavrhl pro tento odstavec žádných změn. Vzhledem však k provedeným

tant pas dans le calcul de cette unanimité, les Membres de la Société s'engagent à ne recourir à la guerre contre aucune Partie qui se conforme aux conclusions du rapport.

Article 15, paragraphe 7.

Dans le cas où le Conseil ne réussit pas à faire accepter son rapport par tous les membres autres que les représentants de toute Partie en différend, les Membres de la Société se réservent le droit d'agir comme ils le jugeront nécessaire pour le maintien du droit et de la justice.

tant pas dans le calcul de cette unanimité, les Membres de la Société conviennent de se conformer aux conclusions du rapport. Faute d'exécution de la recommandation le Conseil propose les mesures propres à en assurer l'effet.

Dans le cas où le Conseil ne réussit pas à faire accepter son rapport par tous les membres autres que les représentants de toute Partie en différend, il recherche la procédure la mieux appropriée dans la circonstance et la recommande aux Parties.

Article 15, paragraphe 7 bis (nouveau).

A tout moment de la procédure d'examen le Conseil peut soit à la requête d'une des Parties, soit d'office demander à la Cour Permanente de Justice Internationale un avis consultatif sur les points du droit relatifs au différend. Cet avis peut être demandé sans qu'il soit besoin d'un vote unanime du Conseil.

jinde změnám a zvláště vzhledem k formulovanému v úvodní části Paktu (v nové redakci) všeobecnému zákazu války, tato i v daném případě, jako způsob obrany svého práva, se ovšem naprosto vylučuje. Konkrétně to znamená, že prohlášení Radou své nekompetentnosti znamenalo by zároveň i formální likvidaci sporu.

Menší redakční změny, provedené v Paktu, vytváří uzavřenou právní soustavu, v níž kompetence, pokud se týče urovnání konfliktů, se definitivně vyjímá z oboru svobodné činnosti států. Celá řada mezinárodních orgánů nabývá povinné pravomoci formálně-procesního rázu. Zásady Kellogova paktu, jež měly povahu spíše deklarativní, při dotyku s existující mezinárodní organizací přivodily další zesílení práv nadstátních zprostředkovatelských a soudních orgánů. V tomto smyslu překonávají se teoretické rozpory dvou právních teorií a světových názorů vítězstvím sociálně-organisační zásady nad zásadou individuálně-anarchickou. V dalším svém dynamickém uplatnění bude nová právní soustava směřovati i k racionálnější — ve smyslu právním — organizaci sankcí i ke své universalisaci cestou rozšíření svých zásad i na státy, jež se staly účastníky Kellogova paktu, nebyvše však členy Společnosti národů.

Není divu, že navržené změny Paktu o Společnosti národů narážely na ostrou opozici se strany celé řady států, nepřejících si upevnění mezinárodního právního řádu. Tyto státy nejsou však si patrně vědomy toho, že se tu nejedná o nějaké nové právo, nýbrž o závazky, vyplývající jak z členství Společnosti národů, tak i z fakta podepsání a ratifikace Kellogova paktu. Formálně mohlo Shromáždění Společnosti národů v září t. r. znovu odložití řešení této otázky, ale ve své podstatě obsahuje zpráva výboru právníků z 5. března tohoto roku právo platné, a sice jde tu především o interpretaci Paktu z r. 1928. V tomto smyslu žádná opozice ve Společnosti národů nemůže otrásti právní silou norem, kterým se dostalo od států schválení skrze podpis jejich plnomocných zástupců a skrze ratifikaci příslušnými státními orgány.